

1-секция. ЖОЖдор жана орто окуу жайларындагы инновациялык технологиялар

УДК 371.3/ 378.147.11

Бейшеналиева У.У. - улук окутуучу, Абдылдаев О.Т.- НМУ

Дистанттык билим берүү формасынын өзгөчөлүктөрү

Дистанттык окутуунун калыптанышы билим берүү системасында интернет технологиясы жана окутуу усулдарынын жолго коюлгандыгы менен өнүгөт жана алдыга жылат.

Окутуунун дистанттык формасы билим берүүнү коомчулукка таратууга мүмкүнчүлүк берип, окуу курстарынын адаттагы формаларына салыштырмалуу ар тараптуу жеткиликтүү кылууга мүмкүнчүлүгү бар. Дистанттык окутуунун коомго кеңири таралышы мүмкүн качан талапка ылайык техникалык жетишкендиктер жана телекоммуникациялык каналдар жеткиликтүү пайдаланылса.

Дистанттык билим берүү формаларынын бири катары веб-сабактар эсептелет. Анда дистанттык сабактар, конференциялар, семинарлар, иштиктүү оюндар, лабораториялык жумуштар, практикумдар, окутуунун формалары телекоммуникация каражаттары ж.б. “Бүткүл дүйнөлүк желенин” (телекоммуникациялык) мүмкүнчүлүктөрүнүн жардамы менен өткөрүлөт. Веб-сабактар үчүн атайын билим берүүчү веб-форумдар - кандайдыр бир тема боюнча же жазуунун жардамы менен көйгөйлөргө колдонуулардын иштөө формаларда ага ылайык келүүчү тастыкталган программа менен калтырылган сайттардын биринде пайдаланылат. Веб форумдар чат-сабактан билим алуучулар менен педагогдордун өз ара аракетинин асинхрондуу мүнөздөрү жана көпкө созулган (көп күндүк) жумуштардагы мүмкүнчүлүктөрү менен айырмаланат.

Белгилүү, бир нече компьютерлер бири – бири менен байланыш каналдары аркылуу бириктирилген болсо – тармак деп аталат [1]. Тармак World Wide Web (WWW- дүйнө желеси) түшүнүгү менен терең байланышта, мында локалдык тармактарды түзгөн серверлердин жыйындысында миңдеген документтер сакталат. Бул документтер Web-беттер деп аталып, негизги эки функцияны аткарат: биринчиси тексттик жана графикалык шилтемелерди камтыйт, ал эми экинчи функциясы үн, видеофрагменттерди жана башка компоненттерди камтыйт. Бир мекеме, бир коллективдин жардамында жүздөгөн, миңдеген Web- беттер бирине бири байланган болсо Web – узел (Web - сайт) мындайча айтканда маалымат торчосу деп аталат [2]. Уюм же жеке киши тарабынан орнотулган Web-беттердин жыйындысы Web - сайт деп аталат [3]. HTML программасында WEB беттерди түзүүдө жана жасалгалоодо, андагы мүмкүнчүлүктөрдү пайдаланууда (MCI) сайттарды башкаруу системасы колдонулат [4]. Окуу процессинде тармактык байланышты уюштуруу, базаларды иштеп чыгуу, дистанттык окутуу, компьютердик графика багыттары боюнча В.П.Живоглядов, С.А.Ямпольскаянын илимий эмгектеринен көрө алабыз.

Билим берүүдө интернетти колдонуп иш жүргүзүү күндөн – күнгө өсүп келет. Мындай мүмкүнчүлүктөргө төмөнкүлөрдү санасак болот:

- жарыя, жарнак, жаңылыктар менен таанышуу ошондой эле сайттарга жайгаштырууда;
- маалыматтын тез жүрүшү менен убакыттын аз сарыпталышында
- маалыматтын тез тарашында;
- издеген маалыматтын тез табылуусу жана анын көп кырдуулугунда;

- аралыктан баарлашууда;
- дүйнө жүзүндөгү билим борборлору менен биргелешип иштөөдө;
- маалыматтын түркүн формасы менен таанышуу, аларды иштетүүдө;
- семинар, коференция, сабактар, телеберүүлөргө катышууда;
- конкурстарга катышууда;
- виртуалдык лабораторияларды түзүүдө;
- теледебаттарды, теле - окууларды өткөрүүдө;
- электрондук даректерди, электрондук почталарды пайдаланууда;
- автоматташкан иш борборлорун уюштурууда;
- автоматташкан иш орундарын түзүүдө;
- локалдык башкаруунун негизинде автоматташкан иш орундарын көзөмөлдөөдө;
- аралыктан билим берүүнүн мүмкүн болгон баардык жолдорун пайдаланууда (электрондук окутуу);
- ЖОЖдо профессордук курам жана студенттердин чет өлкөлөргө контракт түзүүдө жана иш сапарларга чыгуусунда;
- бүтүрүүчүлөрдүн жумуш ордун интернет аркылуу издөөсүндө;
- өз мамлекетинде жашап бирок тармактык байланыш аркылуу башка мамлекетте иш ордунун түзүлүүсү б.а. жумуш орундардын камсыз болушунда;
- студенттердин сабактарын жана сабактардын жыйынтыктарын базаларга жайгаштыруу менен ачык тармактарга жайгаштырууда ж.б. кирет

Дистанттык билим берүүнүн технологиялуулуугу-учурдагы программалык жана техникалык каражаттарды колдонуу менен окутуу электрондук билим берүүнү эн натыйжалуу кылууда. Жаңы технологиялар визуалдык маалыматты ачык жана динамикалык кылууга мүмкүнчүлүк берет да билим берүү жараянынын өзү студенттерди окутуучу системалар менен активдүү өз ара аракеттенишүүнү эске алып жандандырат. Окутуу жараянында так маалыматты жана телекоммуникациялык технологиянын жаңы жетишкендиктерин пайдалануу саналат [5].

Дистанттык окутуу - бул сырттан билим берүүнүн жаңы тепкичи, анда персоналдык компьютердин, аудио - видео техниканын, космостук опто булалык техниканын жардамы менен камсыз кылынат. Коомдун өнүгүшүндө коммуникациялык факторлор негизги ролго ээ (телекоммуникация каражаттары адамдардын арасында байланышууда жаңы мүмкүнчүлүктөрдү ачты) [5]:

- билим алуунун сапатын жогорулатууга көмөк көрсөтөт;
- маалымат мейкиндигинин ачыктыгы;

Дистанттык окутуу өзүнө төмөнкүлөрдү камтыйт: электрондук китептер, видео - аудио жазылыштар, мультимедиялык техника, виртуалдык лабораториялардын комплекси, программалык көзөмөлдөө. Тармактык байланыш аркылуу жарандар дүйнөнүн бардык тарабынан дистанттык окутуунун негизинде билимин өркүндөтө алышат [6]. Дистанттык билим берүүдө Кыргызстандагы абал кандай? Кыргызстандын ЖОЖдору дистанттык билим берүүнүн айрым бир элементтерин колдонуп келишет. Дистанттык билим берүүнү мамлекеттик деңгээлде өнүктүрүү боюнча укуктук негиздердин (нормативно – правовых основ) жоктугун белгилешет. Дистанттык билим берүүнүн жетишкен жана жетишпеген жактарын белгилешет [7]:

Жетишкени:

- жаңы маалыматтык технология;
- жеке график жана жеке план;
- кайсыл тарапта жашабасын өз ыктыяры менен билим берүү мекемесин тандоосу;
- билим алуунун ар кандай мүмкүнчүлүктөрү;

Жетишпеген жактары:

- окутуучу менен студенттин ортосундагы баарлашуунун төмөндөөсү;
- билим алуучунун техникалык муктаждыгы (дайыма интернетке кошулууга мүмкүнчүлүктүн жоктугу, компьютерлердин аздыгы);
- айрым адистиктердин маалыматтык технология чөйрөсүндө (дистанттык билим берүүдө) билимдин жетишсиздиги;

Дистанттык билим берүүдө мультимедиа технологиясы терең пайдаланылат. Аларга: компьютердеги көрсөтмө куралдар, аудио – видео материалдар, электрондук китептер, электрондук окуу методикалык көрсөтмөлөр ж.б.

Дистанттык билим берүүдө дүйнөлүк стандарт деп эсептелген Moodle программасы колдонулуп келет [8] - бул программанын негизинде студент өзүнө ыңгайлуу учурду тандап алуунун негизинде окуусун жүргүзөт. Moodle программасы окутуучулар тарабынан түзүлгөн онлайн курстарды уюштурууда жана аларды башкарууда колдонулат, б.а. виртуалдык билим чөйрөсүн түзө алат. Moodle программасынын негизинде иш алып баруу С.Нааматов атындагы Нарын мамлекеттик университетинде 2010-жылдан бери колго алынууда.

Окуу, билим берүү жараянын уюштуруу моделин кафедрадан баштап, республиканын масштабына чейин этаптар боюнча киргизүүгө болот. Бул үчүн төмөнкү уюштуруунун негиздерин түзүү керек, ансыз келечекте алынуучу майнапка жетүүгө болбойт:

- кадрлардын квалификациясын даярдоо жана жогорулатуу;
- техникалык камсыздалуусу;
- методикалык камсыздалуусу;
- техникалык жана коммуникациялык камсыздалуусу;
- интегралданган маалыматтык камсыздалуусу жакшы болуусу зарыл;

Жыйынтыгы, дистанттык окутуунун алдыга жылып өнүгүшү максималдуу интерактивдүү камсыз кылынса, себеби жашыруун сыр эмес окутуу толук кандуу болуп эсептелет, качан окутуучу менен реалдуу иммитацияга жетишилгенде, буга бардык учурда умтулуу керек. Электрондук коммуникацияны айкалыштырып пайдалануу виртуалдык баарлашуунун эсеби менен өздүк контактынын жетишпеген жактарын компенсациялоого мүмкүндүк берет.

Адабияттар

1. *Карагулов Н.К.* Применение современных технологий дистанционного обучения [Текст] / Н.К.Карагулов, А.С.Ташмаматов. // Известия КАО.- 2005.- №3.- С.285-286.
2. *Джерри Хоникатт.* Использование Internet 4-издание [Текст] / Джерри Хоникатт, Марк Браун, Томас Фронцковьяк, Клинт Граймс, Пол Робишо, Эрик Ричардсон, Стивен Шефер// Киев- Москва-Санкт-Петербург. -1998.- С. 21-23.
3. *Марк Уоллес (MarkWallece).* Интернеттин 101 өнөрү [Текст] / Марк Уоллес // Бишкек.- 2000.-61с.
4. *Панков П.С.* Система разработки и управления сайтом и электронный учебник по компьютерной математике / П.С.Панков, К.Т.Касымбеков, О.В.Пазунов [Текст] // Известия КАО, №3, 2005.- С.144 - 145
5. *Абдылдаев О.Т., Бабаева Н.Б., Омурканов Т.А.* Дистанттык (аралыктан) билим берүүнүн негизги өзгөчөлүктөрү жана артыкчылыктары // Жур.изв.вузов.– 2010.- №5.- С.

6. *Шубович А.Г.* Роль интерактивного обучения студентов с использованием информационных технологий [Текст]/ А.Г.Шубович, Т.Б.Бекболотов // Кыргыз Билим Берүү Академиясынын кабарлары .-2010.- С. 249-251,526 с.
7. *Ажыбаев Д.М.* Особенности образовательной среды организации электронного обучения Moodle [Текст] /Д.М.Ажыбаев // Высшее образования Кыргызской республике.-2010.- 96 с.
8. *Анисимов А.М.* Работа в системе дистанционного обучения Moodle [Текст] / А.М.Анисимов // Учебное пособие. Харьков-ХНАГХ-2008-275с.